

Tür Çözümlemesi Yönünden Düğün Davetiyelerine Yönelik Bir İnceleme

Firdevs KARAHAN*

Özet

Bir metin türü olarak Türk düğün davetiyelerinin tür incelemesi yönünden çözümlendiği bu çalışma bu metin türünün seslendiği kitle, iletişimsel amaçları, içerdiği adımlar ve bu adımların sahip oldukları dilsel ve dil-dışı özellikler ve bu metin türü içinde yer alan yapısal öğelerin özellikleri ve yerine getirdikleri edimsel işlevler üzerinde durmuştur. Ayrıca bu davetiyelerde bulunan kısa şiir sayılabilecek metinlerin özellikleri şiirsellik kriterlerine göre incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Tür çözümü, edimsel işlevler, düğün davetiyeleri

Abstract

This study investigates Turkish wedding invitations as a different genre in terms of the discourse community, the communicative purposes, the formal move structure, the salient formal linguistic and non-linguistic elements in each move, the functions of the formal elements and their pragmatic functions. Furthermore, the poem-like texts found in these invitations are examined according to the poetic diction.

Key words: Genre analysis, pragmatic functions, wedding invitations

1. Giriş

Gerek dilbilgisel kuralları gerekse sözcüksel seçimleri yönünden belirli işlevleri yerine getirmek üzere sözel ya da yazılı üretilen metinlerin incelenmesi, ‘tür incelemesi’ (genre analysis) olarak adlandırılmaktadır. Pek çok tanımı bulunan ‘tür’ (genre) kavramı basamakları olan, belirli bir amaca yönelik toplumsal bir süreç (Martin, 1992) ve metinsel özelliklerin yapısal düzenleme ile tanımlandığı bir sosyo-psikolojik kategori olarak (Bazerman, 1988) görülmektedir. Kress (1987)’e göre ‘tür, belirli toplumsal durumlarda üretimleriyle doğrudan etkiledikleri metinlerin formlarını tanımlayan bir terimdir’. Hartley’a (Chandler, 2005’de) göre “türler (genres) ideolojik sınırlar içinde bu bütünleri oluşturan belirleyici unsurlardır – verilen metnin potansiyel anlam boyutunu sınırlarlar”. Hodge ve Kress (1988) ise türleri “durum, tarz, araç, başlık, tüketici ve üretici arasında ilişkileri oluşturan metinlerin tipik formları” olarak tanımlamakta, bu özelliklere “bu tür metinlerin üreticilerinin davranışları ile potansiyel tüketicilerinin beklentilerini kontrol etme”yi de eklemektedirler.

---

* Yrd. Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Türler, belirli kuralları ile tanımlanmış iletişimsel ortamlardaki dil kullanımı olarak tanımlanır (Bhatia, 1997). Bhatia (1993) ve Swales (1990)'ın tür çözümlemesine ilişkin tanımında tür, söylem topluluğu (discourse community), türün iletişimsel amacı (the communicative purpose of a genre) ve tür adımları (genre moves) bulunmaktadır. Nwoğu (1997)'ya göre 'adım' kavramı metin içindeki parçacığın tek bir biçimde, belli bir bağlam çerçevesinde kullanılmasını sağlayan ve yer aldığı söylemin içeriği konusunda bilgi veren dilsel özellikleri ortak olan bir metin bölümüdür. Dolayısıyla, bir türün işlevsel öğeleri, o türü diğerlerinden ayıracak metinsel, sözcüksel ve dilbilgisel özellikler sergiler, ancak bunların hepsi birden zorunlu ya da türlerin tanımlayıcı ölçütlerini oluşturmazlar (Mauranen, 1993), ancak her adımın bir önerme taşıması gerekir (Connor ve Mauranen, 1999). Tür adımları içinde zorunlu ve isteğe bağlı olan adımlar, adımların düzeni ve bu adımlar içinde kullanılan temel dilbilimsel yapıların neden o tür içinde kullanıldığına ilişkin açıklamalar da tür çözümlemesi içinde yer almaktadır. Her bir metin, 1) söylem topluluğu, 2) iletişimsel amaçları: temel iletişimsel amaç ve ilgili yan amaçlar, 3) her adımın yapısı: zorunlu ve isteğe bağlı adımlar, 4) adımlara ait özel değişkeler: her bir adımda kullanılan sözcüksel, dilbilgisel ve dil-dışı öğeler, 5) 3.ve 4. maddelerde verilen yapısal öğelerin işlevleri ve metnin genel iletişimsel amaçlarıyla olan ilişkileri yönünden incelenmektedir.

Metin türlerinin incelenmelerine ilişkin son yıllarda yapılan araştırmalar, bütüncü dilbilimde gerçekleşen son gelişmelerle birlikte, günlük yaşamda kullanılan pek çok yazılı metin türüne yönelik olarak yapılmaktadır. Bu metin türlerindeki dilsel yapı çözümlemelerinin yanı sıra bu metinlerde yer alan adımların ve bu adımların gerçekleştirilmesinde kullanılan stratejilerin belirlenmesine yönelik çözümlemeler de yapılmaktadır (Ghadessy ve diğ., 2001; Henry ve Roseberry, 1996; Clynes ve Henry, 2004'de).

Tür çözümlemelerinin sonuçları, dil öğretiminde özellikle okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine yönelik yöntemsel uygulamalarda da yansımaları bulunmaktadır (Hyon, 2001; Thompson, 2001; Bhatia, 1993; Johns, 1997; Miller, 1984). Türkiye'de yapılan tür çözümleme çalışmalarına bakıldığında, değişik yazılı metin türlerine yönelik incelemeler bulunmaktadır (örneğin Ayata, 2000; Yara, 2000; Çubukçu, 2005; Oktar ve Yağcıoğlu, 1995; Huber ve Uzun, 2000; Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000; Özyıldırım, 2000; Karahan, 2005 vb.)

Değişik metinlerin söylem, biçim özellikleri, iletilerin içerikleri ve türleri incelendiğinde dilsel bulguların yanısıra bireysel, toplumsal ve ideolojik boyutta değişik bulgulara ulaşılabilmektedir (Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000). Bunun nedeni de bir türün sosyokültürel bir etkinliğin genel amacına yönelik olarak adımlar dizgesine sahip olmasıdır (Martin ve Christie, 1984; Ventola, 1989). Örneğin, Ürdün'de yer alan ölüm ilanlarını inceleyen çalışmasında Al-Ali (2005), dokuz adım belirlemiştir: 1. Açılış, 2. Başlık, 3. Durumun belirtilmesi, 4. Ölen kişinin kimliğinin veril-

mesi, 5. Geride kalan akrabalarının belirtilmesi, 6. ölüm şeklinin belirtilmesi, 7. Cenaze ve gömülme işlemlerinin belirtilmesi, 8. Taziyelerin nasıl kabul edileceğinin belirtilmesi, 9. Kapanış. Bu adımların sosyokültürel normlar, uygulamalar ve inançlar doğrultusunda belirlendiğini söyleyen Al-Ali, bu tarzdaki iletişimsel olayların sosyokültürel faktörler tarafından yoğun bir şekilde etkilendiğini belirtmektedir.

Clynes ve Henry (2004), Brunei’de yaşayan Malezya topluluğunda kullanılan düğün davetiyelerini tür çözümlemesinin yöntemlerini kullanarak incelemişlerdir. Bu çözümlene yukarıda maddeler halinde sıralanan ölçütler temel alınarak yapılmıştır. 3 temel bölümden oluşan Brunei davetiyelerinin ilk bölümünde beş adım bulunmaktadır. Bunlar, 1. metin türünün adının (yani düğün davetiyesi olduğunun) belirtilmesi, 2. düğün tarihinin verilmesi, 3. gelin ve damadın resmiyet dışı biçem kullanılarak adlarının belirtilmesi, 4. davet edilen kişinin ve adresinin belirtilmesi ve 5. dua içeren alt-bölümlerdir. Birinci temel bölümde ayrıca davetiyede bulunan dekoratif bordürler, çiçek, yüzük, kalp vb. çizimler ile bunların dizaynı incelenmiştir. Davetiyelerin ikinci bölümüne ilişkin yapılan çözümlene de ise 6. giriş, 7. daveti yapan kişilerin adları, 8. konukların davet edilmesi, 9. gelin ve damadın adlarının resmi olarak belirtilmesi, 10. düğün töreninin yeri zamanı ve tarihinin belirtilmesi, 11. konuklara davete katılmalarından dolayı teşekkür edilmesi, 12. düğün gününe ilişkin yapılacakların zamanıyla birlikte belirtilmesi, 13. gelin ve damadın aile büyüklerinin isimlerinin belirtilmesi, 14. gelin ve damadın aile bireylerinden oluşan karşılama komitesi üyelerinin adlarının belirtilmesine ilişkin inceleme bulunmaktadır. Davetiyenin son bölümü olan üçüncü bölümde ise önceki ilk iki bölümde verilen bilgilerin İngilizce’ye yapılan çevirileri – adım 15 olarak değerlendirilmiştir – ve yol haritası – adım 16 olarak ele alınmıştır – bulunmaktadır. Clynes ve Henry’nin çalışmasında bu çözümlene dilin gerçek bağlamı içerisinde nasıl kullanıldığına yönelik olarak öğrencilere yaptırılmıştır. Bundaki amaç başka bir dili öğrenen öğrencilere özellikle hedef dilde okuma becerilerini geliştirmek üzere kendi bildikleri metinlerin çözümlemesini yaptırarak dil farkındalığı düzeylerini artırmaktır. Toplumdilbilimsel yönden bu metinlere bakıldığında ise Brunei toplumu için düğün töreninin ne kadar önemli ve pek çok detayı içeren toplumsal bir olay olduğunu, böyle bir olayın kendine özgü dilsel kullanımlarının bulunduğunu söylemek mümkündür.

Benzer şekilde Türk kültüründe de düğünler bireylerin yaşamlarında çok önemli yeri olan törenlerdir. Folklorik özellikleri nedeniyle Anadolu’nun değişik yörelerine ait düğün törenleri, 1. evlenme çağı ve evlenme arzusunu belirtme, 2. dünür gezme (görücülük) a. kız bakma, b. kız beğenme, c. kız isteme (dünür olma), d. kız ve oğlan evi tarafından oğlan ve kız ile ailelerinin soruşturulması, 3. söz kesme, 4. nişan, a. yüzük takma, b. dürü götürme, c. çetnevir yeme, d. askıya çıkma, e. çeyiz götürme, 5. düğün, a. düğün hazırlığı, b. **davetiyelerin dağı-**

tımı, c. karşı ekmeği, d. tirit dökme, e. zamakbaşı, seğmenbaşı, yiğitbaşı, efebaşısı ya da bayraktar seçimi, f. kına, g. zamak, ı. düğün yemeği, j. gelin bakma, k. dini nikah, l. gerdeğe katma, m. yüz açımı ve el öpme gibi basamaklarıyla incelenmiştir (Yakıcı, 1992). Günümüzün Türkiye'sinde kültürel değişmelerin daha etkin görüldüğü büyük illerde doğrudan tanışıp, anlaşarak, belirtilen basamakların her birine tek tek uymadan evlenmeler giderek yaygınlığını artırırken, geleneğin ağırlığını koruduğu yerlerde yukarıda belirtilen basamakların neredeyse tamamına yakını uygulanmaktadır. Bu basamaklardan biri olan davetiyelerin dilbilimsel incelemesi tür çözümlemesi yönünden yapılacak, bu metinlerin hem dilsel özellikleri hem de içerdiği edimbilimsel özellikler betimlenmeye çalışılacaktır.

2. Veri ve Yöntem

2.1. Veri

Çalışmanın bütüncesini, düğün davetiyeleri basan bir basımevinin kataloglarından ve internet üzerinden düğün organizasyonu yapan sitelerin içinde yer alan düğün davetiye şablonlarından derlenen toplam 80 davetiye oluşturmaktadır. Bu davetiyelerden 42 tanesi düz yazı formatında iken 38 tanesi düğün davetiyelerinin genel formatına ek olarak şiirlerle oluşturulmuştur.

2.2. Yöntem ve Amaç

Bu çalışmanın üç amacı bulunmaktadır. Birinci amacı Türkiye'de 2004-2005 yılları arasında yayınlanan düğün davetiyelerinin, Bhatia (1993) ve Swales (1990)'in tür incelemelerinde belirttikleri temel kriterlere göre tür çözümlemesini yapmaktır. Çalışmanın ikinci amacı bu davetiyelerde bulunan kısa şiir olarak sayılabilecek metinlerin özelliklerinin saptanması ve betimlenmesidir. Bu betimleme Keating ve Levy'nin (1991 Erden ve Büyükkantarçioğlu, 2000'de) şiirsellik kıstaslarına göre yapılmıştır. Üçüncü amaç ise bu metinlerin yerine getirdiği edimsel işlevlerdir. Bu işlevler Büyükkantarçioğlu'nun (Erden ve Büyükkantarçioğlu, 2000) belirlediği bilgilendirici ve çağrısız işlev olarak belirlenmiştir.

3. Çözümleme

3.1. Düğün Davetiyelerinin Tür Çözümlemesine Göre İncelenmesi

Bütünce içerisinde yer alan düğün davetiyeleri

- 1) söylem topluluğu,
- 2) iletişimsel amaçlar: temel iletişimsel amaç ve ilgili yan amaçlar,
- 3) her adımın yapısı: zorunlu ve isteğe bağlı adımlar,
- 4) adımlara ait özel değişkeler: her bir adımda kullanılan sözcüksel, dilbilgisel ve dil-dışı öğeler,

- 5) 3.ve 4. maddelerde verilen yapısal öğelerin işlevleri ve metnin genel iletişimsel amaçlarıyla olan ilişkileri yönünden incelenmiştir.

3.1.1. Söylem Topluluğu

Davetiyelerin seslendiği kitle, gelin ve damat ile ailelerinin düzenli olarak görüştükları, destek, yardım ve tavsiye aldıkları kişilerden oluşan aile, yakın akraba ve arkadaşlardan oluşan değişimsel ağları (exchange network) (Wei, 1994), bireyin nadiren görüştüğü, daha çok materyalistik ve sembolik olarak düşünce alışverişı yaptığı ancak bu alışverişin bireylerin tercihlerini belirlemediği kişilerden oluşan etkileşimsel ağları (interactive network) ve bireylerin düzenli olarak görüşmedikleri ama duygusal bağlarının olduğu edilgen ağlardan (passive network) oluşmaktadır.

Bu ağlar içinde yer alan kişilerden oluşan hedef kitleye ya “siz” şeklinde (Örnek 1-4) ya da eylemlerin ikinci çoğul şahıs ekini kullanarak (Örnek 5-8) seslenilmektedir.

Örnek 1.

Hayrunnisa & Yurdakan Diyorlarki* ;
Sevgi ve saygımızın birleştiği
Mutlu, umutlu ve huzurlu
Nice yıllar geçirmek için bugün
İlk adımımızı atıyoruz.
Sizleri de aramızda görmekten
Mutluluk duyarız.

Örnek 2.

Ezgi&Deniz
Nikah törenlerinde sizlerle birlikte olmaktan onur duyacaklar.
Serap&Yılmaz Mutlu   Servet&Ali Doğulu

Örnek 3.

Hülya ile Fatih
Düğün törenlerinde sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyarlar.
Derman ve Gönlütok Aileleri

Örnek 4.

Esra&Mehmet
Sevgi, saygı ve anlayışla sürdüreceğimiz beraberliğin başlangıç gününde
sizleri de aramızda görmekten mutluluk duyacağız.
Ellisekiz&Sarıgün Aileleri

* Düğün davetiyelerindeki yazım yanlışları olduğu gibi korunmuştur. Ancak bunlara yönelik ayrı bir inceleme yapılmamıştır.

Örnek 5.

Türkan&Mehmet
Sevgimiz Yüreğimizin
Derinliklerinde
Bir yol var önümüzde
Ellerimiz kenetli
Saygı ve sevgiyle
Diyoruz ki,
Katılırsınız bize...
Babası Ahmet Duru   Babası Akif Serin

Örnek 6.

Oya&Bora
Birlikteliğimizin sonsuza kadar sürmesi umudu ve dileğiyle.
Bu anlamlı günümüzde mutluluğumuzu bizimle **paylaşmanızdan** kıvanç duyacağız.
Güler-Ahmet Gökten ve Mualla-Mehmet Kırat
Aileleri

Örnek 7.

Dilara&Kenan
Yüzlerimiz sevgiye dönük
Ellerimiz kenetli, güzel bir yolculuğa başlıyoruz.
Düğün törenimizi onurlandırırsanız mutlu oluruz.
Öztürk ve Kaman aileleri   (www.sedefinvitation.com)

Örnek 8.

Meltem&Haluk
Birlikteliğimizin sonsuza kadar sürmesi umudu ve dileğiyle...
Bu mutlu günümüzde aramızda olmanızdan onur duyacağız...
Genç&Başaran Aileleri

3.1.2. İletişimsel Amaçlar

Düğün davetiyelerin iletişimsel amaçları, adından da anlaşılacağı üzere, hedef kitleyi belirlenen saat, gün, tarih ve yerde düzenlenecek olan törene davet etmektir. Bu işlev doğrudan “davet” sözcüğünü kullanarak (Örnek 9 ve 10) yerine getirildiği gibi davet sahiplerinin davetlinin törene katılmasından duyacağı “mutluluk, onur, kıvanç, sevinç, vb.” ifadelerle (Örnek 11-14) “sezdirim” yoluyla yerine getirilmektedir. Bu sezdirimler düğün davetiyelerinin yan işlevleri olarak kabul edilebilir (Clynes ve Henry, 2004).

Örnek 9.

Aslı Günal & Mert Sezer
Sizleri de mutluluğumuzu paylaşmaya **davet ediyoruz.**
Günal ve Sezer aileleri

1. Adım - Gelinin adı (soyadı), damadın adı (soyadı).
2. Adım - Davet yazısı (şiir şeklinde de olabilmektedir).
3. Adım - Gelinin anne ve babasının adları ve soyadları (ya da sadece soyadlarını içerecek şekilde “aileleri” olarak) (bu adımın bulunmadığı davetiyelerde bulunmaktadır).
4. Adım - Düğün (ya da nikah) töreninin yapılacağı saat, tarih ve yer.

İsteğe bağlı adımları ise, Türk düğün örf ve adetlerine göre yapılan “kına gecesi”nin (gelin ve damat için ayrı ayrı olabilir) nerede, ne zaman yapılacağına ilişkin bilgilerle, davet sahiplerinin düğün törenine çiçek gönderilmemesi (Örnek 15) ya da çocuk getirilmemesine (Örnek 16) ilişkin notlarını içeren adımlardır. Ayrıca düğün töreninin içeriğine yönelik olarak törenin “yemekli” ya da “kokteyl” tarzında olacağına ilişkin bilgiler de verilebilmektedir. Bütün davetiyelerde bulunmamakla birlikte törene katılmaması durumunda, düğün sahiplerine haber verilmesini isteyen “LCV (Lütfen Cevap Veriniz) telefon no” (bazı durumlarda “RSVP (Respondez s’il vous plait) telefon no”) şeklinde ibareler bulunmaktadır.

Örnek 15.

Mine & Ali
1 Nisan 2003 Cumartesi Günü Yapılacak Nikah ve Düğün Törenlerini
Onurlandırmanızı Dilerler.
Okay & Kaya Aileleri
Swiss Otel
Kokteyl; Sultanpark 19:30
Nikah; Sultanpark 20:30
Yemek; Havuzbaşı 21:00
Çiçek gönderilmemesi rica olunur

Örnek 16.

Ebru İlhan
Coşkun & Özer Aileleri
Evlatlarının bu mutlu günlerinde sizlerle birlikte olmaktan onur duyacaklardır.
Tarih: 24.07.2005
Saat: 19.30
Yer: Beylerbeyi Polisevi/İstanbul
LCV: 0535 331 48 75
Gül dalında çocuk evinde güzeldir.
Düğünümüz yemeklidir.

İlk görüşte bir kağıt parçasının düğün davetiyesi olduğunun anlaşılmasını sağlayan dil-dışı öğeler incelendiğinde davetiyenin dekoratif süsü, örneğin, kalp, çiçek, yüzük, vb. nesnelere prototip olarak gelin-damat silüeti ya da resminin renkli ya da natürel basımı, kurdele, yapma çiçek, boncuk vb. nesnelere süslenerek say-

dam kağıtla davetiyenin kaplanması gibi görsel özellikler ortaya çıkmaktadır. Bazı davetiyelerde ise gelin ve damadın meslek, ilgi, hobi vb. bağlı olarak farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin film hobisi olan bir gelin ve damadın davetiyesi klaket şeklinde (Örnek 17), mesleği dj'lik olan gelin ve damadın davetiyesi CD üzerine basılmış (Örnek 18) şeklindedir.

Örnek 17.

Örnek 18.

3.1.4. Adımlara Ait Özel Değişikler

Her bir adımda kullanılan sözcüksel, dilbilgisel ve dil-dışı öğeler incelendiğinde ilk adımda genellikle gelin ve damadın isimlerinin (genellikle sadece isimleri verilmekte, soyadları verilmemektedir) belirtilmesi gelmektedir. Gelin ve damadın isimleri (ya da anne babaların isimleri) arasında Türkçe “ve” ve “ile”nin kullanımının yanı sıra batı dillerinden alıntılanan “&” ve “_”sembolleri de bulunmaktadır (Örnek 10 ve 21). Gelin ve damadın isimlerinin davet yazısından önce, davet yazısının içinde ya da sonunda olması davet sahibinin belirlenmesi adına farklılık göstermektedir. Bunlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Gelin ve damadın adlarının (bazen soyadlarının da) davet yazısını içeren gövdede verilmesi, daveti yapan kişilerin ise ailelerinin olması,

Örnek 19.

Biz, Ayşe ve Faruk Güray ile Tuna ve Akif Gezer sevgili çocuklarımız Zeynep ile Cenk'in Düğün törenlerinde siz değerli yakınlarımızla birlikte olup, mutluluğumuzu paylaşmak istiyoruz.

Örnek 20.

Göral ve Sezen Aileleri Müge ile Hakan'ın Düğün törenlerinde sizlerle beraber olmaktan onur duyarlar.

Örnek 21.

Kızımız Ebru Kanat ile Oğlumuz Burak Caner'in Düğün bizimle birlikte olmanızdan mutluluk duyacağız.
Ekin & Fatih Kanat
Adile & Arif Caner

Örnek 22.

Ebru ve Emre Kaya
Mukaddes ve İsmail Özcan
Evlatları
Esra ve Kadir'in
Düğün törenlerinde sizlerle birlikte olmaktan onur duyacaklar.

Örnek 23.

Kızımız Sema Şahin
İle
Oğlumuz Murat Polat'ın
Düğün törenlerinde bizimle birlikte olmanızdan mutluluk duyacağız.
Günseli & Salih Şahin
Nedret & Mehmet Polat

Örnek 24.

Biz Yasemin ve Mehmet Doğan
İle
Nermin ve Mehmet Cantekin
Sevgili çocuklarımız
Semra ile Ali'nin
Düğün törenlerinde siz değerli yakınlarımızla birlikte olup,
mutluluğumuzu paylaşmak istiyoruz.

Örnek 25.

Güler & Sedat Öztürk ile Nermin & Şevki Tekin
26 Kasım 2005 Cumartesi günü saat 17.00'de Atakule Nikah Salonunda,
Sevgili çocukları,
Sema ile Murat'ın
Düğün törenlerine teşriflerinizi beklerler.

2. Gelin ve damadın sadece adlarının verilmesi, ancak daveti aileleriyle birlikte yaptıklarının vurgulanması,

Örnek 26.

Pınar&Murat
Evlilik törenimizde bizlerle birlikte olmanızdan onur duyuyoruz.
Tüleş&Dal Aileleri

Örnek 27.

Leyla ve Mehmet
Sizleri Düğünümüze bekliyoruz.
Güray ve Tezer Aileleri

3. Davet yazısının başında ya da sonunda gelin ve damadın adı ve soyadının verilerek davet sahibinin doğrudan kendilerinin olması,

Örnek 28.

Birlikteliğimizin sonsuza kadar sürmesi umudu ve dileğiyle ortak yaşamımıza
adım attığımız bu gecede bizimle olmanızı diliyoruz.
Duygu Ünal & Deniz Alatekin

Örnek 29.

Sevda Şencan & Kaya Tınaz
Mutluluklarını sizinle paylaşmaktan onur duyarlar.

Örnek 30.

Derya & Murat
Birlikte bir yaşama adım atacağımız bu ilk saatlerimizi bizle
paylaşmanız mutluluğumuzu artıracak.

Örnek 31.

7 Haziran 2003 Cumartesi günü Saat Yirmiotuz'da Çırağan Oteli'nde yaşamlarımızı birleştireceğiz.
Tuğba Erdoğan & Sertaç Kan

Örnek 32.

Evlilik törenimizde siz değerli yakınlarımızla birlikte olup mutluluğumuzu paylaşmak istiyoruz.
Serap Gürsoy ve Emre Altıntaş

Örnek 33.

Aşkın Yurt ve Berk Gökcan 7 Haziran 2003 Cumartesi Saat: 20.30'da Çırağan Oteli'nde yapılacak kokteyle yaşamlarını birleştirecekler. Evlilik törenlerinde sizlerle birlikte olmaktan mutluluk duyarlar.

Örnek 34.

Evlenme törenimizde bizlerle beraber olmanızı ve bizi onurlandırmanızı diliyoruz.
Ateş Günay Hasan Eldiz

Örnek 35.

Biz Aynur Çelik ile Aslan Gündoğan 7 Haziran 2003 Cumartesi Saat: 20.30'da Çırağan Oteli'nde verilecek Düğün yemeği ile ortak yaşamımıza adım atacağız. Bu mutlu günümüzü bizimle paylaşmanızı diliyoruz.

Örnek 36.

Yaşamımızın bu en özel gününü bizimle paylaşmanızı diliyoruz.
Begüm Ertürk ile Murat Civan

Örnek 37.

Berberliğe adım atacağımız bu çok özel günümüzde mutluluğumuzu bizimle paylaşmanız bizi onurlandıracaktır.
Ayşenur Ertekin & Hüseyin Demir

Örnek 38.

Yaşamımızın bu en güzel gününü bizimle paylaşmanızı diliyoruz. Zeynep & Demir

Örnek 39.

Biz,
Sıla Algün
İle
Ali Sezer
Berberliğimizi evliliğe götüren yolda, sizlerle birlikte olmayı diliyoruz.

Örnek 40.

Birlikteliğimizin sonsuza kadar sürmesi umudu ve dileğiyle ortak yaşamımıza adım attığımız bu gecede bizimle olmanızı diliyoruz. Fulden ve Berk.

Örnek 41.

Biz Esin & Faruk Gürel'in sevgili kızları Çağrı
Selma & Mehmet Kuzu'nun sevgili oğulları Birol
Beraberliğimizi sürekli kılmak ve sevgimizi sonsuzluğa taşımak için
7 Haziran 2003 Cumartesi günü saat 20.30'da
Çırağan Oteli'nde yaşamlarımızı birleştiriyoruz.

Örnek 42.

Evlilik törenimizde siz değerli yakınlarımızla birlikte olup mutluluğumuzu
paylaşmak istiyoruz.
Aycan ve İbrahim.

4. Gelin ve damadın adlarının davet metninden önce yer alması ancak davet sahibinin gelin ve damat mı olduğu yoksa ailelerinin mi olduğu belli olmaması. Örnek 43-46'da gelin ve damat davet eden kişiler olarak görünürken davet yazısının sonunda ailelerin adları bulunmaktadır. Bu da davet eden kişinin kim olduğu hakkında belirsizliğe yol açmaktadır.

Örnek 43.

Seda ve Burak
26 Kasım 2005 Cumartesi günü saat 17.00'de Atakule Nikah Salonunda
yapılacak düğün merasimimize sizleri de bekliyoruz.
Eres ve Ünlü Aileleri

Örnek 44.

Duru & Arda
Birlikteliğimizi evlilikle noktalayacağımız bu mutlu günümüzde aramızda
olmanız bizi onurlandıracaktır.
Enes ve Ünlü Aileleri

Örnek 45.

Yeliz&Serdar
Mutluluğa adım atacağımız bu özel günde sizlerle birlikte olmaktan onur duyuyoruz.
Ayla-Zeki Sağlam
Ve
Zuhal-Kerem Açıkan
Aileleri

Örnek 46.

Pınar&Tamer
Ömür boyu sürmesini arzuladığımız beraberliğimizin bu ilk gününde biz "Evet"
derken sizleri de aramızda görmekten mutluluk duyacağız.
Nazmiye-Hasan Gökten Meral-Aydın Kökler

Düz metin olarak yazılan düğün davetiyelerinde resmi biçimin hakim olması gerektiği varsayılmasına karşın hem resmi biçimin hem de resmîyet-dışı biçimin

kullanılabildiği gözlenmektedir. Örnek 47’de resmi biçeme uygun olarak giriş yapılan davet yazısının sonu ikinci tekil şahıs ekiyle oluşturulmuş emir kipinin kullanımıyla bitirilmiştir. Öte yandan, Örnek 48’de olduğu gibi üst düzeyde resmi biçemin kullanımına da rastlanmaktadır (Kocaman, 1992).

Örnek 47.

Biz Özge Başar ve Mustafa Beyaz 7 Haziran 2003 Cumartesi Saat 20.30’da Çırağan Oteli’nde yapılacak Düğün merasimimize sizleri de bekliyoruz.
“Mutluluğumuzu bizlerle **paylaşın**”.

Örnek 48.

Leyla ve Fatih Sertekin ile Tuna ve Süleyman Sezer 7 Haziran 2003 Cumartesi günü Saat 20.30’da Çırağan Oteli’nde Sevgili çocukları Cemre ile Mert’in Düğün törenlerine **teşriflerinizi beklerler**.

Davet yazısının şiirsel metin olarak düzenlendiği davetiyelerin dili ise aşağıda belirtilen şiir özellikleri çerçevesinde incelenmiştir:

- a. Kişi (Persona): Şiirde şairin hitap ettiği kişi. Bu kişi şairin kendisi, okuyucusu ya da bir başkası olabilir.
- b. Kişisel ses tonu (Tone of voice): Şairin istediği etkiyi yaratabilmek amacıyla, söyleyim (diction), dizem (rythm) ve sözdizimini çok özgün bir biçimde kaynaştırması, birleştirme.
- c. Şiirsel söyleyim (Poetic diction): Şairin özenle seçtiği sözcüklerle özgün bir konuşma biçimi yaratması. Şairin seçtiği sözcüklerin düzenlamalarının ötesine geçerek yananamlarından yararlanması.
- d. Sözdizimi (Syntax): Şairin şiirine özgü doğru sözdizimi bulabilmek amacıyla sözcükleri ve sözcük öbeklerini yaratıcı bir biçimde dizmesi. (Devrik tümceler)
- e. İmgeleme (Imagery): Şairin okuyucusunun beş duyusunu kullanarak hayal etmesini sağlamak amacıyla, okuyucusunda duyumsama izlenimleri (sensory impressions) yaratması. (Görsel imgeleme, işitsel imgeleme, vb.)
- f. Söz sanatları (Figures of speech): Şairin benzetme, eğretileme, kişileştirme, simgeleme, istihza, ikilem gibi söz sanatlarına başvurma.
- g. Ses (Sound): Şairin şiirine canlılık, hareketlilik ve akıcılık kazandırmak amacıyla, ünlü ve ünsüz sesleri yinelemesi ya da yansımali sözcükleri (onomatopoeia) kullanması.
- h. Sapma (Deviation): Şiir dilinin en önemli özelliklerinden biridir. Sapma şiir dilinde üç şekilde ortaya çıkmaktadır:

- a. Sıra dışı sözcük birliktelikleri, olağan dilbilgisi kurallarına aykırı olan tümce yapıları, koştutümcelerin yinelenmesi,
- b. Okuyucunun beklentisine ters düşen ve okurken onu şaşırtan dil kullanımları,
- c. Şiirin izleksel yapısı içinde bir zirve ya da dramatik bir değişikliğin bulunması.

1. Önceleme (Fronting): Şairin şiirin içindeki sapmaları öne çıkararak, okuyucusunu kendi hayal gücüne dayanan bir yorum yapmaya yönlendirmesi ve okuyucunun kendi kendisine böyle sıra dışı bir dilin neden kullanıldığını sorması sağlaması (Görsel önceleme vb.) (Keating ve Levy, 1991, Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000'de).

Öte yandan, bu tür (örneğin mezartaşı yazılarının) metinlerin şiir metinleri olarak sayılamayacağına ilişkin görüşler de bulunmaktadır (Widdowson, 1992, Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000'de). Widdowson'a göre bu metinlerin içerikleri sınırlı kavramlar, örneğin "sevgi, mutluluk, düğün töreninde sevilenlerle birliktelik dilekleri" üzerine dayandırılmaktadır. Seçilen sözcükler sıradan sözcüklerdir ancak yazarları mutluluklarını başkalarıyla paylaşabilmek ve onları "mutlu günlerine", bir diğer deyişle, düğün törenlerine davet etmek amacıyla düşünce ve duygularına belki de özensiz sayılabilecek nitelikte şiirsel biçimler kazandırmaya çalışmaktadırlar. Erden (Erden ve Büyükkantarcıoğlu, 2000) yukarıda sözü edilen şiirsellik kıstaslarının mezartaşı yazılarında nasıl kullanıldıklarını ve bu durumun söz konusu yazıtları şiirsellik boyutuna nasıl taşıdıklarını örneklerle tartışmıştır. Bu çalışma bağlamında da düğün davetiyelerinde bulunan şiirsel metinlerin şiir özelliği taşıyıp taşımadığı araştırılmıştır.

A. Düğün davetiyelerinde kişi ve kişisel ses tonu

Örnek 49.

Gördü gözlerimiz
Sevdi kalplerimiz
Hayatın baharında
Birleşti ellerimiz
Düğünümüz var bizim
Hepinizi bekleriz

Örnek 50.

Sevdik birbirimizi
Evlendirin dedik bizi
Kırmadılar sözümüzü
Yapıyorlar düğünümüzü
Bu mutlu günümüzde
Bekleriz hepimizi

Örnek 51.

Sevdik güvendik birbirimize
Karar verdik ömür boyu beraberliğimize
Bu mutlu günümüzü müjdelere size
Bekleriz hepimizi düğünümüze

Örnek 52.

Amacımız yuva kurmak
Gayemiz mutlu olmak
Bu mutlu günümüzde
Sizleri de aramızda görmek

Örnek 53.

Mutluluk gele dursun
Dostlara haber olsun
Düğünümüz var bugün
Bizi sevenler buyursun

Örnek 54.

Biz kenardan gidiyoruz yol sizin olsun
Biz pınardan içiyoruz göl sizin olsun
Biz evleniyoruz haberiniz olsun
Bizi seven dostlar düğünümüze buyursun

Yukarıdaki metinlerde konuşan kişiler, 1. çoğul kişi, 3. tekil kişi, 2. çoğul kişi olarak görülmektedir. Bu kişiler ad ya da adıl biçiminde açık ve gizli özne olarak görülmektedir. Biz adılı ya da birinci çoğul ekiyle gelin ve damada – ki daha önce ya da davet metninin sonunda adları (soyadları) bulunmaktadır – gönderme yapılırken (Örnek 49-52), siz adılı ya da ikinci çoğul ekiyle (Örnek 54) davet edilen kişilere seslenilmektedir. 3.tekil kişi yerine geçebilecek sözcük kullanımıyla (Örnek 53 - “dostlar”, “sevenler” sözcükleriyle) yine davetlilere seslenilmektedir.

B. Düğün davetiyelerinde şiirsel söyleyim

Örnek 55.

Bir zaman tünelinin sonsuzluğunda
En güzel sevgiyi birlikte yaşadık
Her uçurumun kenarında
Birlikte meydan okuduk rüzgara
Ve gökyüzünden birer yıldız çalıp
Işık yaptık geleceğimize
Hayatımızın en güzel gününü
Siz sevdiklerimizle paylaşmak dileğiyle...

Örnek 55’e bakıldığında metin yazarının özellikle seçtiği bazı sözcük ve sözcük öbeklerinde düz anlamlarının ötesinde yan anlamlar yüklediği görülmektedir.

<u>Sözcük/sözcük öbeği</u>	<u>Yananlam</u>
Zaman tüneli	yaşam
Uçurum	sorun
Meydan okuduk	baş ettik/mücadele ettik
Rüzgar	sorun/düşman/kötülük isteyen
Yıldız	umut/yol gösterici

C. Düğün davetiyelerinde sözdizimi

Örnek 56.

Gidiyoruz mutlu bir geleceğe	(1)
Gün değil - Ay değil - Yıl değil	(2)
Bir ömür boyu beraberliğe	(3)
Tutuştuk el ele	(4)
Sesleniyoruz bekar gençlere	(5)
En mutlu şey evlilik diye	(6)
Bekliyoruz sizleride Düğün merasimine	(7)

Örnek 57.

Gördü gözlerimiz	(1)
Sevdi kalplerimiz	(2)
Hayatın baharında birleşti ellerimiz	(3)
Bu mutlu günümüze sizleride bekleriz	(4)

Örnek 58.

Seviyoruz dedik ayrı kalmayalım	(1)
Kuşlar gibi mutlu bir yuva kuralım	(2)
Tüm dostlarımızı düğünümüze çağıralım	(3)
Geleni başımızın üstünde	(4)
Gelmeyeni gönlümüzde tutalım	(5)

Örnek 59.

Ve bu inançla, birbirimizi sevip sayarak	(1)
Sadakat alevini canlı ve sıcak tutarak	(2)
Sürekli bir ilgiyle birbirimize yakın olarak	(3)
Anlayış ve sabırla destek vererek	(4)
Yüzlerimiz sevgiye dönük, ellerimiz iç içe	(5)
Güzel bir yolculuğa hazırlanıyoruz	(6)
Biz beraber olalım	(7)
Mutlu saadet bulalım	(8)
Bizim Düğünümüz var	(9)
Berber kutlayalım.	(10)

Örnek 56 ve 57’de metin yazarlarının daha çok devrik tümce kullandıkları, bunun yanı sıra Örnek 58 ve Örnek 59’da kurallı tümce kullanımı görülmektedir.

<u>Tümce</u>	<u>Türü</u>	<u>Örnek</u>
(1), (4), (5), (7)	Devrik	Örnek 56
(1), (2), (3)	Devrik	Örnek 57
(4)	Kurallı	Örnek 57
(1), (2), (3), (5)	Kurallı	Örnek 58
(6), (7) (8), (9), (10)	Kurallı	Örnek 59

D. Düğün davetiyelerinde imgeleme

Örnek 60.

Duvağımda beyaz güller
Girmesin araya eller
Allah (c.c) yazmış bizi bize
Duyuruyoruz şimdi size
Ömür boyu beraberiz
Sevgi dolu kalplerimiz
Düğünümüze sizleride bekleriz

Örnek 61.

Sevgi üstündür ama bilene
Sevgi karşılıklıdır ama sevene
Ne mutlu sevipte sevilene
Elveda gençlik güzel günlere
Biz çok mutluyuz darısı sevenlere
Bir yuva kuruyoruz ilerideki günlere
Bizi sevenler gelsin düğünümüze
Mutluluğumuzu görmeye

Örnek 62.

Biz ikimiz elele bütün olalım dedik
Bacası duman tüten yuva kuralım dedik
Bütün sevenler gibi bizim muradımız var
Dostlara müjdeleriz bugün düğünümüz var.

Yukarıdaki örneklerde (Örnek 60-62), evlilik, düğün töreni, sevgi vb. konularda metin yazarlarının okuyucunun zihninde görsel duyumsama izlenimleri yaratmaya çalıştıkları görülmektedir.

<u>Tümce/sözcük öbeği</u>	<u>Görsel imge</u>	<u>Örnek</u>
Duvağımda beyaz güller	gelin	Örnek 60
Bir yuva kuruyoruz	evlilik	Örnek 61
Biz ikimiz elele bütün olalım	sevgi/evlilik	Örnek 62
Bacası duman tüten yuva	evlilik	Örnek 62

E. Düğün davetiyelerinde söz sanatları (kişileştirme, eğretileme, benzetme)

Örnek 63.

Bu hayat güneşi hiç batmayacak
Kalplerimiz birbirimize hep bağlı kalacak
Buna yemin ettik hep böyle kalacak
Bir yuva kuruyoruz hiç yıkılmayacak
Sizleri de bekleriz bu mutlu günümüze

Örnek 64.

Bekarlık limanından
Mutluluk ülkesine
Saadet gemisiyle
Hareket ediyoruz
Bu mutlu günümüze
Sizleri de bekliyoruz.

Örnek 65.

Bir yol seçtik güneşi batmayacak
Bir gül bulduk koklayınca solmayacak
Kalplerimiz birbirine bağlı kalacak
Buna yemin ettik hep böyle olacak
Düğünümüzde sizleri de aramızda bulursak
Mutluluğumuz bir kat daha artacak.

Örnek 66.

Seviyoruz dedik ayrı kalmayalım
Kuşlar gibi mutlu bir yuva kuralım
Tüm dostlarımızı düğünümüze çağıralım
Geleni başımızın üstünde
Gelmeyeni gönlümüzde tutalım

Yukarıdaki örneklerde metin yazarlarının eğretileme, benzetme gibi söz sanatlarını kullandıkları görülmektedir.

<u>Sözcük/sözcük öbeği</u>	<u>Söz sanatı</u>	<u>Örnek</u>
Hayat güneşi	“Eğretileme” Sevgi	Örnek 63
Saadet gemisi	“Eğretileme” Evlilik	Örnek 64
Güneşi batmayacak yol Koklayınca solmayacak gül Kalplerimiz birbirine bağlı kalacak	“Eğretileme” Evlilik Sevgi, evlilik	Örnek 65
Kuşlar gibi mutlu yuva	“Benzetme” Evlilik	Örnek 66

F. Düğün davetiyelerinde ses yinelemeleri ve uyak

Örnek 67.

Biz sevdik kalbimiz bir olsun (a)
Bizim düğünümüz törenimiz olsun (a)
Buyurun dostlar haberiniz olsun (a)

Örnek 68.

Gönülden birbirimizi seviyoruz (a)
Kalbimiz bir buna inanıyoruz (a)
Bekarlığa veda edip
İşte bugün evleniyoruz (a)
Düğünümüze sizleride bekliyoruz (a)

Örnek 69.

Sevdik birbirimizi (a)
İstiyoruz beraberliğimizi (a)
Allah'tan dileğimiz
Bu mutlu günümüzde
Sizleride bekleriz

Düğün davetiyelerinde metin yazarları bazen ses yinelemelerine başvurarak metinlerine akıcılık ve hareketlilik kazandırmak istemektedirler. Örnek 67'de s/n, örnek 68'de y/r/z ve örnek 69'da m/z seslerinin yinelendiği görülmektedir.

G. Düğün davetiyelerinde sapma (sıra dışı sözcük birliktelikleri)

Örnek 70.

Her bir kum tanesi
Sevgi, değer demekse eğer
Size kumsalları gönderiyoruz
Derken!
Düğün törenimizde
Sizleride aramızda görmekten
Mutluluk duyarız.

Örnek 71.

Kenardan gidelim
Yol sizin olsun
Suyu biz içelim
Şerbeti sizin olsun
Evleniyoruz haberiniz olsun
Gelemezseniz canınız sağ olsun.

Örnek 72.

Güneş doğsun zaman dursun
Acı günler mazide kalıp unutulsun
Düğünümüz var bugün
Bizi seven dostlar buyursun.

Örnek 70 , 71 , ve 72’de okuyucunun beklentisine uymayan, masalsı anlatım içinde zirve oluşturan sıra dışı sözcük birliktelikleri görülmektedir.

Sıradışı sözcük birlikteliği

“Size kumsalları gönderiyoruz”

“Suyu biz içelim

Şerbeti sizin olsun”

“Acı günler mazide kalıp unutulsun”

Yazarın yüklediği anlam

Bir kum tanesi sevgi ve değer ise size sonsuz sevgimizi gönderiyor ve değer verdiğimizizi bildiriyoruz.

Her şeyin en iyisi, en güzeli en tatlısı sizin

(davetlinin)olsun.

Geçmişini arkada bırakıp, güzel bir geleceğe adım atalım.

H. Düğün davetiyelerinde önceleme

Örnek 73.

Ve bu inançla, birbirimizi sevip sayarak
Sadakat alevini canlı ve sıcak tutarak
Sürekli bir ilgiyle birbirimize yakın olarak
Anlayış ve sabırla destek vererek
Yüzlerimiz sevgiye dönük, ellerimiz iç içe
Güzel bir yolculuğa hazırlanıyoruz
Biz beraber olalım
Mutlu saadet bulalım
Bizim Düğünümüz var
Beraber kutlayalım.

Bazı metinlerde yazar, yukarıda sözü edilen sıra dışı sözcük kullanımlarında oluşan sapmaları metnin içinde vurgulamakta ve okuyucuyu kendi hayal gücüne dayanan bir yorum yapmaya yönlendirmektedir.

Sıra dışı sözcük birlikteliği

“Sadakat alevini canlı ve sıcak tutarak”

“Yüzlerimiz sevgiye dönük”

Okuyucunun yorumu

Birbirimize ilk günkü gibi sadık kalacağız.

Birbirimize sevgi ile bakacağız.

Düğün davetiyelerinde davet yazısı ister düz, isterse şiirsel anlatıma sahip olsun doğrudan davet edilen kişinin adı ile başlanmamaktadır. Bunun da gerekçesi olarak davetli(ler)nin adının ve soyadının davetiye zarfının üzerine yazılmasıdır. Davetiyenin hitap ettiği söylem topluluğu içerisindeki farklılıkları kaldırarak şekilde resmi biçimin gerektirdiği (‘Sayın’ gibi) hitap biçimleriyle birlikte davetli(ler)nin adı ve soyadı yazılmaktadır.

3.1.5. Adımların Yapısal Öğelerinin İşlevleri ve Metnin Genel İletişimsel Amaçlarıyla Olan İlişkileri

Her bir adımın dilsel öğeleri ve yerine getirdiği işlevler hakkında ilgili adımların incelenmesi sırasında bilgi verilmiştir. Her ne kadar bütüncü içerisinde yer alan davetiye sahiplerinin sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyleri hakkında doğrudan ve sistematik bir şekilde bilgi sahibi olunamasa da tür incelemesi sonucunda ulaşılan ortak noktalar bize aşağıdaki konu başlıkları çerçevesinde bilgi vermiştir:

1. Davetiyelerin birincil işlevi davet etmek olmakla birlikte, bireylerin yaşamlarında önemli bir yer tutan bir olayı diğer bireylerle paylaşmaları, bir başka deyişle, böyle bir törenin toplumsal boyutu gereği toplumsal zorunluluğu yerine getirme işlevi, zenginlik ya da statü göstergesi olarak yerine getirdiği işlev ve iki bireyin “evliliği”ni duyurma işlevi gibi yan işlevleri de bulunmaktadır (Johns, 1997, Clynes ve Henry, 2004’de). Bu tür metinlerin yerine getirdiği bir başka işlev ise okuyucunun fiziksel bir eylemi yerine getirmesidir: Davete katılmak (Örnek 74-75). Böyle bir yapıyı hissederek okuyucu düğünün detaylarını okumak üzere diğer adımlara yönelir.

Örnek 74.

Onsuz hayat bomboştu
Bir anda her şey değişti
Sevdik sevildik
Karar verdik evlenmeye
Katılın tüm sevenler
Bu mutlu günümüze

Örnek 75.

Elveda bekarlık güzel günlere
Biz çok mutluyuz
Darısı sevenlere
Bir yaşam kuruyoruz
İlerideki günlere
Bizi sevenler gelsin düğünümüze
Mutluluğumuzu görmeye.

2. Düğün davetiyelerinin yerine getirdiği edimsel işlevler göz önüne alındığında bilgilendirici ve çağrısız işleve (Erden ve Büyükkantarıcıoğlu 2000) sahip oldukları görülmektedir.

a. Bilgilendirici işlev: Bir metnin bilgilendirici işlevi olması, okura daha önceden bilmediği yeni bilgi birimleri sunmasıdır (Shannon ... Weaver, 1949, Erden ve Büyükkantarıcıoğlu, 2000’de). Toplumsal ve bireysel boyutlarda sunulan bilgi çok ayrıntılı olmasa da davetiye yazısından daha çok davetiyenin dil-dışı öğeleri incelendiğinde ortaya çıkmaktadır; örneğin, davetiyenin dekoratif süsü, kalp, çiçek, yüzük, vb. nesnelere prototip olarak gelin-damat silüeti ya da resminin renkli ya da

davetiyelerde natürel basımı, kurdele, yapma çiçek, boncuk vb. nesnelere süslenecek saydam kağıtla davetiyenin kaplanması gibi görsel özelliklerde görülen kalite farklılıkları davet sahiplerinin sosyo-ekonomik statüleri konusunda bilgi vermektedir. Bazı davetiyelerde gelin ve damadın kendi meslekleri, ilgi, hobi vb. nedenlerden dolayı farklılıklar gözlenmektedir. Örneğin film hobisi olan bir gelin ve damadın davetiyesi klaket şeklinde (Örnek 17), mesleği dj'lik olan gelin ve damadın davetiyesi CD üzerine basılmış (Örnek 18) şeklindedir. Böylelikle bireysel anlamda özellikle gelin ve damadın özellikleri hakkında bilgi edinilebilir. Ancak bunun ötesinde gelin ve damat hakkında detaylı bireysel bilgiye ulaşmak okuyucunun artalan bilgisi dahilinde olabilmektedir, bir başka deyişle, okuyucunun gelin ve damat hakkındaki bilgisi aile(ler) hakkındaki bilgisi ile sınırlı kalmakta hatta çoğu zaman eğer okuyucu değişimsel ağları (exchange network) içinde değilse bu ailenin çocukları olup olmadığı ya da evlenme yaşına gelip gelmediği konusunda bile tereddüt yaşamaktadır.

Evlenen çiftin ve aileleri hakkında okuyucuya sunulan kimlik bilgileri dilsel öğelerden yola çıkılarak değerlendirildiğinde, genellikle üst sosyo-ekonomik sınıftan, statü sahibi, yüksek eğitilmiş ailelerin resmi biçime sahip davet yazılarını tercih ettikleri, şiirsel metinlerden oluşan davet yazısının ise daha çok orta ve alt sosyo-ekonomik gruptan gelen lise ve daha alt eğitim kurumlarından mezun kişiler tarafından tercih edildiği söylenebilir (basımevi sorumlusu ile yapılan görüşme). Özellikle şiirsel metinlerden oluşan davet yazılarının bilgilendirici işlevi evlenecek çiftin birbirlerine duydukları sevgi (Örnek 76), geçmiş yıllarda yaşadıkları zorluklar, geleceğe dönük beklentileri vb. konularda okuyucuyu bilgilendirmeleri şeklinde yerine getirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Örnek 76.

Gördük birbirimizi
Evlendirin dedik bizi
Kırmadılar sözümüzü
Yapıyorlar düğünümüzü
Bu mutlu günümüzde bekliyoruz sizi

b. Çağrısız işlev: Düğün davetiyelerinin temel çağrısız işlevi, okuyucuyu düğün törenine katılmaya çağırmaktır. Bu nedenle davet yazılarının hemen hemen tamamında okuyucuyu düğün töreninde görmek isteği bazen açıkça (Örnek 77) bazense kapalı bir şekilde (Örnek 78 ve 79) belirtilmiştir.

Örnek 77.

Sevdik mutluyuz
Sözlendik huzurluyuz
Sizleri de Düğünümüzde
Görmekten mutluluk duyarız.

Örnek 78.

Gönül gönüle verdik
Yürekte kenetlendik
Yuvamızın temeli
Düğünle olsun dedik
Bütün sevenler gibi
Bizim muradımız var
Dostlara müjdeleriz
Yakında düğünümüz var.

Örnek 79.

Selam olsun bizden
Tüm dostlara
Elveda dedik
Bekarlığa sultanlığa
Yuvamızı kuruyoruz
Gelecekteki günlere
Çok mutluyuz
Darısı tüm sevenlere.

Öte yandan, düğün törenine katılmakla beraber çiftin (ve/ya ailelerin) mutluluklarını, sevinçlerini, kıvançlarını paylaşmak üzere de okuyucuya çağrı yapılmaktadır (Örnek 80-82).

Örnek 80.

Elele tutuşup çıkınca saadet yolculuğuna,
Veda ediyoruz bekarlığa sultanlığa,
Uğurlamak isterseniz bizleri,
Bu mutlu günümüzde Bekliyoruz sizleri.

Örnek 81.

Sevdik beğendik söz verdik birbirimize
Karar verdik ömür boyu beraberliğimize
Bu mutlu günümüzü müjdeleriz size
Bekleriz hepimizi ailece
Düğün törenimize.

Örnek 82.

Ayşe & Mehmet
Yaşam boyu sürmesini arzu ettiğimiz beraberliğimizin
İlk gününü sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyacağız.
Gürsel & Yılmaz Aileleri
Kadıköy Evlendirme Dairesi
28 Haziran 2002
Saat : 16:45

Düğün davetiyelerinde evlenecek çiftler birbirlerine de çağrıda bulunmaktadır. Ortak bir hedefe doğru ilerlemek üzere kurulacak birliktelikte istenilenler, dilekler de bu çağrıda belirtilmektedir (Örnek 83-85).

Örnek 83.

Fısılda bana sevgini
Sende buldun dengini
Kabul oldu dileğin
Mesut olalım Meleğim

Örnek 84.

Sevdik seviyoruz
Allah'tan mutluluk diliyoruz
Bu mutlu günümüze
Tüm dostlarımızı bekliyoruz

Örnek 85.

Duvağımızda beyaz tüller
Girmesin araya eller
Mevlam yazmış bizi bize
Duyuruyoruz şimdi size
Mutlu geçecek günlerimiz
Sevgi dolu kalplerimiz
Omur Boyu beraberiz
Düğünümüze sizlerde bekleriz.

4. Sonuç

Bir metin türü olarak düğün davetiyelerinin tür incelemesi yönünden çözümlendiği bu çalışma bu metin türünün seslendiği kitle, iletişimsel amaçları, içerdiği adımlar ve bu adımların sahip oldukları dilsel ve dil-dışı özellikler ve bu metin türü içinde yer alan yapısal öğelerin özellikleri ve yerine getirdikleri edimsel işlevler üzerinde durmuştur. Ayrıca bu davetiyelerde bulunan kısa şiir olarak sayılabilecek metinlerin özellikleri şiirsellik kıstaslarına göre betimlenmeye çalışılmıştır. Bütüncü çerçevede elde edilen bulgular kısaca şu şekilde özetlenebilir:

1. Bu davetiyelerin seslendiği söylem topluluğu düğün törenini düzenleyen gelin ve damat ailelerinin değişimsel, etkileşimsel ve edilgen ağları içinde yer alan bireylerdir. Bu kitleye davetiye metinlerinde daha çok “siz” diye genel olarak hitap edilmektedir. Ancak davetlinin adı ve soyadı davetiyenin zarfı üzerinde ayrıca belirtilmektedir.
2. Düğün davetiyelerinin yerine getirdiği iletişimsel amaçları davet etmek, davet sahibinin davete katılması durumunda davet sahiplerinin hissedeceği olumlu duyguların sezdirilmesi, düğün sahiplerinin sosyo-ekonomik ve eğitim durumları hakkında veril(ebil)en bilgilerdir.

3. Bu metin türünün adım yapısına bakıldığında dört temel adım belirlenmiştir.
  1. Adım – Gelinin adı (soyadı), damadın adı (soyadı).
  2. Adım - Davet yazısı (şiir şeklinde de olabilmektedir).
  3. Adım - Gelinin anne ve babasının adları ve soyadları (ya da sadece soyadlarını içerecek şekilde “aileleri” olarak) (bu adımın bulunmadığı davetiyeler de bulunmaktadır).
4. Adım - Düğün (ya da nikah) töreninin yapılacağı saat, tarih ve yer.

İsteğe bağlı adımlarda düğün töreni kapsamında yapılacak kına, yemek, kokteyl vb. organizasyonlarla ilgili bilgiler ve davet sahiplerinin davetliden uymasını istediği bazı kurallara ilişkin notlar bulunmaktadır.

4. Adımların dilsel ve dil-dışı öğelerine bakıldığında birinci adımın gereği olarak gelin ve damadın isimlerinin belirtilmesi gelmektedir, ancak iki isim arasında kullanılan bağlaç durumundaki “ve” ya da “ile”nin yerine yabancı kökenli sembollerin kullanılması dikkat çekicidir. Ayrıca gelin ve damadın isimlerinin bulunduğu yer itibarıyla davet sahibinin belirlenmesi adına farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bunlar: (1) gelin ve damadın isimlerinin davet yazısı içinde yer alması, davet sahiplerinin aileler olması, (2) gelin ve damadın sadece adlarının verilmesi ancak daveti aileleriyle birlikte yaptıklarını vurgulamaları, (3) gelin ve damadın ad ve soyadlarının verilerek davet sahiplerinin kendileri olmaları, (4) gelin ve damadın isimlerinin davet yazısının öncesinde yer alması ancak davet sahibinin gelin ve damat mı yoksa ailelerinin mi olduğunun belirli olmaması. Düz metin olarak yazılan davetiyelerde hem resmi biçimin hem de resmiyet dışı biçimin bulunduğu gözlenmiştir. Davet yazılarının şiirsel metin olarak düzenlendiği davetiyelerde şiirsellik kıstaslarına uygun olarak;
  - a. Birinci çoğul kişi adıyla gelin ve damat (bazen aileleri dahil edilerek), ikinci çoğul kişi adıyla davetlilere seslenilmektedir.
  - b. Kullanılan sözcüklere ve sözcük gruplarına yan anlamlar yüklenmiştir.
  - c. Devrik ve kurallı sözdizimi kullanımı gözlenmiştir.
  - d. Görsel imgeleme yapılmıştır.
  - e. Değişik söz sanatları kullanılmıştır.
  - f. Ses yinelemeleri ve uyaklar bulunmaktadır.
  - g. Sıra dışı sözcük birliktelikleri vardır.
  - h. Sıra dışı sözcük birlikteliklerinden oluşan sapmalar metin içinde vurgulanmaktadır.

5. Düğün davetiyeleri edimbilimsel yönden bilgilendirici ve çağrısız işlevi yerine getirmektedir.

Düğün davetiyelerinin yukarıda sıralanan özellikleri ve yerine getirdikleri işlevler çalışmanın bütüncesi ile sınırlı kalmıştır. Bir metin türü olarak ele alındığında davetiyelerin ayrıca artzamanlı olarak incelenmesi tarihsel süreç içinde toplumsal değişimleri de göstermesi bakımından önemli olacaktır. Bu çalışma içinde yer almayan ancak ilerideki çalışmaların konusu olabilecek bir nokta ise davetiyeler temel alınarak değişik kültürlerin bu tür toplumsal olaylara nasıl baktığıdır. Bu tür karşılaştırmalı çalışmalar sonucunda metin türleri bağlamında kültürel farklar daha iyi ortaya çıkarılabilecektir. Bu çalışmanın sınırlılıkları içinde ele alınmayan başka bir konu ise bu tür metinler aracılığıyla ideolojilerin sunumudur. Tür çözümlemesi çalışmalarının dilbiliminin diğer alt alanlarından da yararlanarak günlük yaşamda sık sık karşılaşılan metinlere getireceği açıklamalar önemli sosyolojik, tarihsel ve dilbilimsel katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Al-Ali, M. (2005). "Communication Messages of Solidarity, Promotion and Pride in Death Announcements Genre in Jordanian Newspapers". *DISCOURSE & SOCIETY*. Vol 16(1): 5-31.
- Ayata, C.Ş. (2000). "Türkçe'de Yazın Eleştirilerinin Büyük Ölçekli Yapıları". *XIV.DİLBİLİM KURULTAYI BİLDİRİLERİ*. Syf. 94-104.
- Bazerman, C. (1988). *Shaping Written Knowledge*. Madison: The University of Wisconsin Pres.
- Bhatia, V.K. (1993). *Analysing Genre: Language Use in Professional Settings*. London: Longman.
- Bhatia, V.K. (1997). "Genre-Mixing in Academic Introductions". *ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES*. Vol.16, No.3.syf.181-195.
- Chandler, D. (2000). *An Introduction to Genre Theory*. <http://www.aber.ac.uk/media/Documents/intgenre/intgenre2.html>
- Clynes, A ve A. Henry. (2004). "Introducing Genre Analysis Using Brunei Malay Wedding Invitations". *LANGUAGE AWARENESS*. Vol.13, No.4, 225-42.
- Connor, U. Ve A. Mauranen. (1999). "Linguistic Analysis of Grant Proposals: European Union Research Grants". *ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES*. 18: 47-62.
- Çubukçu, H. (2005). "Düğün Davetiyelerinin Dili". *Uluslar arası V.Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu*'nda sunulan bildiri. Marmara Üniversitesi, 24-25 Haziran 2005, İstanbul.

- Erden, A.ve N. Büyükkantarcioglu. (2000). “Mezartaşı Yazıları İncelemeleri: Yazıların Şiirsellik, Söylemsel ve Toplumruhbilimsel Boyutları Üzerine”. *BİLKENT MEVSİM: SANAT – EDEBİYAT – KÜLTÜR DERGİSİ*. Sayı 11. 66-73.
- Ghadessy, M., Henry, A. ve R.L. Roseberry (eds.). (2001). *Small Corpus Studies and ELT: Theory and Practice*. Amsterdam: John Benjamins.
- Henry, A. ve R.L.Roseberry. (2001). “A narrow-angled corpus analysis of the moves and strategies of the genre: Letter of application”. *ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES*. 20, 153-67.
- Hodge, R ve G. Kress. (1988). *Social Semiotics*. Cambridge: Polity.
- Huber, E ve L. Uzun. (2000). “Dilbilim alanında Türkçe yazılan bilimsel metinler üzerine gözlemler”. XIII. DİLBİLİM KURULTAY BİLDİRİLERİ 2000. 201-215.
- Hyon, S. (2001). “Long-term effects of genre-based instruction: A follow-up study of an EAP reading course” . *ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES*. 20, 417-38.
- Johns, A.M. (1997). *Text, Role and Context: Developing Academic Literacies*. Cambridge. UP of Cambridge.
- Karahan, F. (2005). “Biçembilim ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Dedikodu Sütunlarına Yönelik bir inceleme”. *Uluslar arası V.Dil, Yazın, Deyişbilim Sempozyumu*’nda sunulan bildiri. Marmara Üniversitesi, 24-25 Haziran 2005, İstanbul.
- Keating, H.L ve W.Levy. (1991). *Lives Through Literature (A Thematic Anthology)*. New York: The Macmillan Publishing Company.
- Kocaman, A. (1992). “Preliminaries to the Study of Stylistic Scales in Turkish”, *DİLBİLİM 20. YIL YAZILARI*, Karaca Dil Kursu: Ankara. syf. 183-90.
- Kress, G. (1987). “Genre in a Social Theory of Language: A Reply to Dixon”. I.Reid (ed.) *THE PLACE OF GENRE IN LEARNING: CURRENT DEBATES*. Geelong, Avustralya: Deakin University, Centre of Studies in Literary Education. Syf.22-36.
- Martin, J. (1992). *English Text: System and Structure*. Philadelphia, PA: Benjamins.
- Martin, J. ve F. Christie. (1984). *Language, Register and Genre in Children’s Writing*. Geelong, Australia: Deaking UP.
- Mauranen, A. (1993). *Cultural Differences in Academic Rhetoric*. Frankfurt am Main, Germany: Lang.
- Miller, C. (1984). “Genre as social action”. *QUARTERLY JOURNAL OF SPEECH*. 70, 151-67.
- Nwogu, K. (1997). “The Medical Research Paper: Structure and Functions”. *ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES*. 16:119-38.
- Oktar, L. ve S. Yağcıoğlu. (1995). “Türkçe metin türleri: Bir sınıflandırma çalışması”. *IX. DİLBİLİM KURULTAYI 25-27 MAYIS 1995*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi. 205-220.

- Özyıldırım, I. (2000). “Mahkeme Kararları ve Büyük Ölçekli Yapılar Üzerine bir Araştırma”. *DİLBİLİM VE UYGULAMALARI*. Cilt 1. Sayı 1. 113-124.
- Shannon, C ve W. Weaver. (1949). *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana: University of Illinois Press.
- Swales, J. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge: University Press.
- Thompson, G. (2001). “Corpus, comparison, culture: Doing the same things differently in different cultures”, M.Ghasessy, A. Henry ve R.L. Roseberry (eds.) *SMALL CORPUS STUDIES AND ELT: THEORY AND PRACTICE*. Amsterdam: John Benjamins.
- Ventola, E. (1989). “Problems of Modeling and Applied Issues Within the Framework of Genre”. *WORD* 40: 129-62.
- Wei, L. (1994). *Three Generations, Two Languages, One Family: Language Choice and Language Shift in a Chinese Community in Britain*. Clevedon; Avon: Multilingual Matters.
- www.sedefinvitation.com
- Yakıcı, A. (1992). “Anadolu Düğün Geleneğinin Sosyal Hayata, Sanata ve Edebiyata Etkisine Dair”, *MİLLİ FOLKLOR* 13.28-31.
- Yarar, E. (2000). “Bilimsel Araştırma Makalelerindeki “Giriş Bölümleri”nin Söylem Yapıları”, *XIV.DİLBİLİM KURULTAYI BİLDİRİLERİ*. Syf.110-122.